

Avšak i kdyby uložení takového břemene, jak je intendují nižší stolice, dle zásad těch možno bylo, není možné dle samého předpisu požadovacího zákona. Tento totiž v §§ 9 a 10 nedopouští, aby se požadovateli jakékoliv břímě ukládalo, leda že je ho potřebí k tomu, aby vlastník na zbytku pozemkové držebnosti hospodařiti mohl, to jest podmínka nepominutelná, ať už jde o to, aby břímě, teprve do knih vloženo bylo (§ 9), aneb o to, aby břímě, teprve do knih vložené, bylo převzato (§ 10). Tato podmínka však tu nedopadá, nejde o to, aby se vlastníku zemědělské hospodářství mestížilo, jak zákon to zřejmě předpokládá (slova »hospodaření na pozemcích«), nýbrž, aby se zachovala prosperita jeho pivovaru, tedy podniku průmyslového.

Pachtéři přísluší tedy právo požadovací bez ohledu na povinnost k odběru piva — ale na omylu je stížnost, míní-li, že právě proto nelze požadovací nárok uznati. Ustanovení, že přestane-li pachtěř odebírat pivo, vlastník oprávněn je pacht zrušiti, je ustanovení rozvazovací podmínky: když však případ podmínky nenastal a pacht po zákonnou dobu trval, je skutkový základ požadovacího práva dle § 1, odst. 3 požad. zák. dán. Totéž by platilo, kdyby byl pachtěř sice přestal odebírat pivo, avšak vlastník z toho důsledky nevyvodil, pacht nezrušil a pozemek přes to mu ponechal.

Zákonodárným důvodem postupní povinnosti vlastníkovy je, že po zákonnou dobu sám pozemek neobhospodařoval a tedy za to se má, že ho nepotřebuje. Tomu tak i zde. On sice z pachtu těžil i v zájmu svého pivovaru, ale tento jeho obchodní zájem zákon nikde nerespektuje a to právem. — Neboť nemá-li pachtěř — hostinský — výběru, umožňuje to pivovaru vnutiti mu výrobek méněcenný a je v zájmu jak jeho, tak i konsumujícího občanstva, aby tento nezdravý poměr přestal. Poněvadž tato jediná námitka vlastníka je bezpodstatná a zástupce vlastníka jinak nárok uznal, možno požadovací právo hned přiznati.

Rozhodnutí ze dne 3. května 1921 čj. RI. 572/21-I.

Schin.

Význam doložky při smlouvách dodacích „po uzavření míru“ a o objektivní a subjektivní nemožnosti plnění.

Tuzemská firma A. koupila v dubnu 1918 od pražské filiálky vídeňské společnosti B. psací stroj — výrobek americký, za trhovou cenu 925 K k dodání do 3 měsíců »po uzavření míru«;

kupující dopisem z 13. prosince 1919 žádala o dodání koupeného stroje, a dostala od B. odpověď, že stroje jsou již na cestě a po dojití, že jej obdrží.

Pro nespínění závazku podala A. v dubnu 1920 žalobu, oceňující předmět sporu na 1000 K, u okresního soudu s prosbou, aby žalovaná firma B. odsouzena byla dodati stroj do 14 dnů pod exekucí.

Žalovaná B. namítala: a) předčasnost žaloby, ježto mír saint-germainský nebyl dosud ratifikován (v dubnu 1920), b) hospodářskou nemožnost objektivní a subjektivní pro žalovanou, ježto pro smluvní strany nastaly v nynější době takové poměry, jež by odpovídaly poměrům, za kterých byla smlouva uzavřena; neboť stroj takový v roce 1918 stál loco New-York 70 dolarů, nyní však následkem zvýšených výloh výrobních i dopravních, by stál loco Praha 105 dolarů, což při kursu 60 Kč za 1 dolar by obnášelo 6500 Kč, a žalovaná B. při splnění takových smluv, počtem 138, uzavřených za těchto podmínek, octla by se v kritické situaci, případně by musila konkurs ohlásiti.

Okresní soud žalobu pro tento krát zamítl, vycházející ze stanoviska, že doložkou 3 měsíce »po uzavření míru« minily strany uzavření míru Saint-Germaniského, t. j. mezi státem rakouským a Ententou, že skončení stavu válečného nastane dle vyjádření ministerstva zahraničních záležitostí ze dne 10. února 1920, č. 6307/20, uveřejněného v čas. Čes. Advokacie, str. 35, roč. VI., teprve ratifikací mírové smlouvy, což v době rozsudku dne 18. června 1920 se dosud nestalo.

V důvodech soud neuznal důvodnost námitky o nemožnosti plnění, přihlížející k tomu, že v roce 1919 došlo pro žalovanou celkem 245 psacích strojů téže značky, jež byly ovšem za výhodnějších podmínek prodány, než za jakých měl být žalující straně dodán, a že smlouva mezi stranami byla uzavřena za mimořádných, válečných poměrů, kdy strany si byly vědomy různých obtíží s nákupem, výrobou a transportem, a musí tedy nésti důsledky toho, když se ve své kalkulaci obchodní sklamou; nemůže tedy smluvník namítati nemožnost plnění, když opatrovací náklady dodatečně stouply, a že by splněním smlouvy existenčně byl ohrožen.

Z rozsudku toho se obě strany odvolaly, rozsudek první byl odvolacím soudem potvrzen, při čemž hodnota předmětu sporu oceněna přes 1000 K. Druhá instance vycházela z názoru, že dodací lhůta míněna byla po uzavření míru světového, t. j. kdy odklizeny budou veškerá znepokojování a otřesení národního

hospodářství, na něž mezinárodní obchod citelně reaguje. Ostatně smlouva Saint-Germainská nebyvši dosud publikována, nevešla jako mezistátní smlouva v zákonitou platnost.

Důvody o nemožnosti plnění II. instance se nezabývala při dočasném zamítnutí žalobního nároku.

Nejvyšší soud na dovolání žalobkyně A. vyhověl dovolání, zrušil rozsudky I. a II. instance, odsoudiv žalovanou k dodání stroje do 14 dnů pod exekucí jakož i k zaplacení útrat všech 3 instancí.

Důvody:

Dle situace v době uzavření smlouvy mohly strany míti na zřeteli jen mír mezi Rakousko-Uherskem a státy Ententy, po jehož uzavření doufaly, že obchodní styky opět budou navázány.

Jelikož však bývalá říše Rak.-uherská octla se v rozkladu a oddělily se od ní státy, z nichž některé s Ententou v nepřátelství nebyly a tedy s Ententou jako stranou, proti níž neválčily, žádného míru neuzavíraly, stojíce naopak na její straně, nelze o žádném míru, který by uzavíraly státy ty — mezi nimi i Československo — pokud jde o Ententu ani mluvíti. To vysvětluje ze znění zákonů v Českoslov. republice od jejího založení prohlášených na př. z § 1. opatření stálého výboru Nár. shrom. z 23. července 1920 o. č. 450 Sb. z. a nař., zák. z 28. října 1918 č. 11 Sb. z. a nař.

Republika Československá při svém založení nevedla a nevede žádnou válku a není tu ani možnost, aby uzavírala mír, který strany podle předmětu, o němž jde, a obsahu smlouvy jedině na mysli míti mohly, totiž s Amerikou.

Fakticky nastal mír pro území tohoto státu, od kteréhož dne i tříměsíční lhůta k plnění březeti počala, dnem jeho založení, totiž 28. říjnem 1918. Podle smlouvy a úmyslu stran měl tedy stroj dodán býti během 3 měsíců po 28. říjnu 1918.

Nemožnost plnění rovněž soud nejvyšší neshledal jako I. instance uznala, ježto žalovaná strana, uzavírajíc dotyčnou smlouvu v době bouřlivé, měla uvážit všechny možnosti a důsledky, které by válka za sebou přivodila a které by jí ze splnění smlouvy stihnouti mohly; neučinila-li tak, převzala risiko obchodu a nemůže škoda jí hrozící při pochybné kalkulaci obchodní od sebe odvrátiti poukazem na hrozící ztrátu, tím by otřeseny byly základy, na nichž veškeren obchod spočívá.

Rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 1. února 1921 Rv 765/20.

Dr. Jan Malát.